

**CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE
A REPUBLICII MOLDOVA**

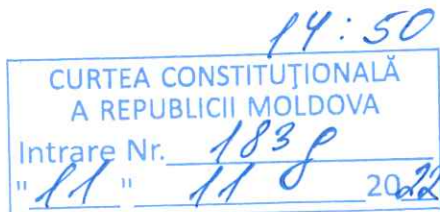

**THE SUPREME COURT OF JUSTICE
OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA**

mun. Chișinău, str. M. Kogălniceanu, nr.70,
Republica Moldova, MD-2009,
tel. (+ 373 22) 22 30 79, fax:(+ 373 22) 22 53 30,
e-mail: info@csj.md

Chișinău, M. Kogalniceanu 70 street,
Republic of Moldova, MD-2009,
tel. (+ 373 22) 22 30 79, fax:(+ 373 22) 22 53 30,
e-mail: info@csj.md

dosarul nr. 1r-arest-4/2022
11 noiembrie 2022

Curții Constituționale a Republicii Moldova

str. Alexandru Lăpușneanu 28, Chișinău, Republica
Moldova, MD-2004

În conformitate cu prevederile art. 7 alin. (3), (3¹) (3²) Cod de procedură penală, art. 24, 25 lit. d) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art. 38 lit. d), 39 din Codul jurisdicției Constituționale și cu Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 09 februarie 2016 privind interpretarea articolului 135 alin. (1) lit. a), g) din Constituția Republicii Moldova, vă expediem copia încheierii nr.1r-arest-4/2022 a Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție din 04.11.2022 de examinare a cererii de ridicare a excepției de neconstituționalitate a textului: „iar în cazul Curții Supreme de Justiție, recursul se examinează de alți trei judecători ai Curții Supreme de Justiție” din art. 196 alin. (2) Cod de procedură penală, depusă de către avocații Vizdoga Ion, Balan Petru și Posturusu Nicolae în numele inculpatului Dodon Igor Nicolae, pentru soluționare.

Anexe:

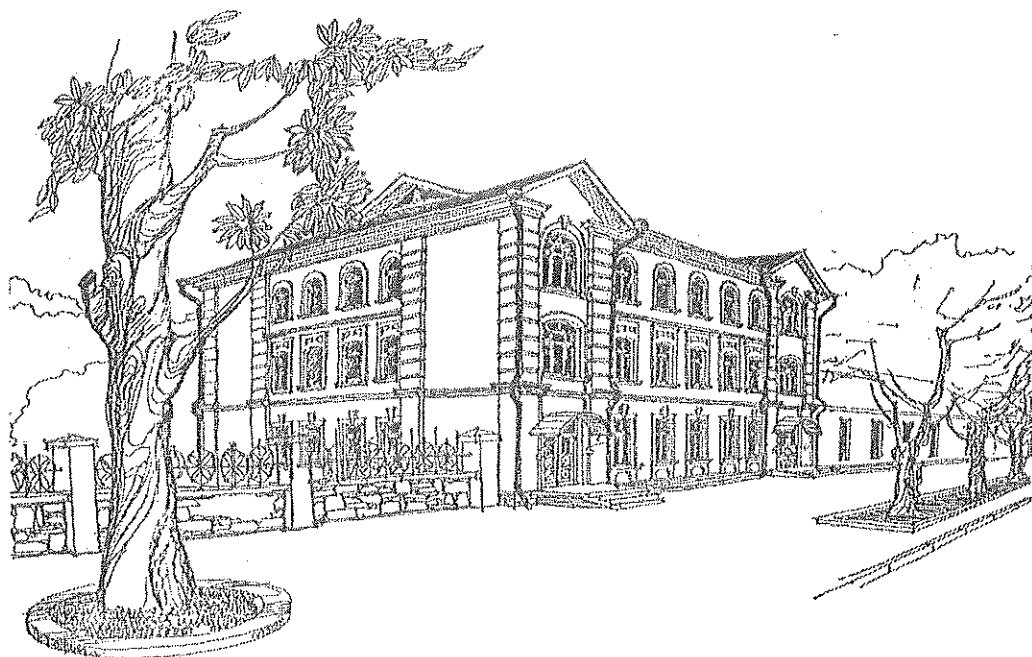
- copia cererii privind ridicarea excepției de neconstituționalitate – 2 file
- copia încheierii nr. 1r-arest-4/2022 din 04 noiembrie 2022 a Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție, privind examinarea cererii cu referire la ridicarea excepției de neconstituționalitate – 3 file;
- sesizarea privind excepția de neconstituționalitate (în original) – 8 file;

Cu respect,

**Președinte interimar al
Curții Supreme de Justiție**

Vladimir Timofti

Sesizare privind excepția de neconstituționalitate

A. Autorii excepției de neconstituționalitate¹

A.1. Persoană fizică

1. Petru Balan

2. Nicolae Posturusu

3. Ion Vizdoga

¹ Aici, autorul excepției de neconstituționalitate va alege rubrica relevantă, ștergându-le pe celelalte.

B. Informații pertinente despre cazul dedus judecării instanței de drept comun²

1. Pe rolul Curții Supreme de Justiție se află pentru examinare în fond cauza penală nr. 1-1/22 de învinuire a lui Igor Dodon în comiterea infracțiunilor prevăzute de art. 324 alin. (3) lit. a), b), c) Cod penal, art. 42 alin. (3), (5), 181² alin. (5) Cod penal. Cauza penală este examinată de completul de judecatori format din: președinte – Vladimir Timofti, judecatori: Ghenadie Plămădeală (judecător-raportor) și Anatolie Țurcan – membru al completului.

2. Potrivit actului de învinuire, Dodon Igor Nicolae, născut la 18.02.1975, număr de identificare _____ cu domiciliul în _____ studii

superioare, doi copii minori la întreținere, ex-Deputat și ex Președinte al Republicii Moldova, angajat în calitate de președinte al Asociației Obștești „Uniunea de Afaceri Moldo-Rusă”, se învinuiește precum că, în perioada decembrie 2016 — decembrie 2020, ar fi comis infracțiunile de coruperea pasivă în proporții deosebit de mari de către o persoană cu funcție de demnitate publică în interesul unei organizații criminale și infracțiunea de organizator și complice la acceptarea finanțării partidului politic din partea unei organizații criminale, infracțiuni pe care acuzare consideră că ar fi fost comise în următoarele circumstanțe:

La 07.06.2019, se pretinde că Igor Dodon ar fi acționat cu intenție directă, conform unui plan infracțional bine chibzuit din timp și exercitând funcția de Președinte al Republicii Moldova, fiind persoană cu funcție de demnitate publică, conform poziției 1 din Anexa la Legea nr. 199/2010 cu privire la statutul persoanelor cu funcții de demnitate publică și acționând contrar obligațiilor stabilite de art. 77 alin.(2) din Constituția Republicii Moldova, conform cărora Președintele Republicii Moldova reprezintă statul și este garantul suveranității, independenței naționale, al unității și integrității teritoriale a țării; contrar angajamentelor asumate prin jurământul depus la validarea mandatului de Președinte al Republicii Moldova, în conformitate cu prevederile art. 79 alin.(2) din Constituția Republicii Moldova, conform cărora s-a obligat să apere democrația, drepturile și libertățile fundamentale ale omului, suveranitatea, independența, unitatea și integritatea teritorială a Moldovei; contrar prevederilor art.86 alin.(1) din Constituția Republicii Moldova, conform cărora, Președintele Republicii Moldova poartă tratative și ia parte la negocieri, încheie tratate internaționale în numele Republicii Moldova și le prezintă, în modul și în termenul stabilit prin lege, spre ratificare Parlamentului, acționând contrar prevederilor legale, urmărind promovarea intereselor lui Plahotniuc Vladimir și Iaralov Serghei, care au creat și conduceau o organizație criminală și care aveau interesul de a controla procesele politice, sociale și economice din Republica Moldova, precum și scopul de a se eschiva de la răspundere penală în Federația Rusă, acționând inclusiv întru realizarea intereselor sale personale și ale partidului politic „Partidul Socialiștilor din Republica Moldova”, aflându-se în incinta sediului partidului politic „Partidul Democrat din Moldova”, din mun. Chișinău, str. Armenească 44/3, ar fi pretins și ar fi acceptat bani în sumă de la 600 000,00 până la 1 000 000,00 dolari SUA, ceea ce conform cursului Băncii Naționale a Moldovei constituia la acel moment suma de la 10 922 400, 00 până la 18 204 00, 00 lei MD, de la Plahotniuc Vladimir și Iaralov Serghei, pentru a negocia în calitate de Președinte al Republicii Moldova, cu factori de decizie din Federația Rusă, condiții favorabile partidului politic „Partidul Democrat din Moldova” și personal lui Plahotniuc Vladimir privind crearea unei coaliții de guvernare în Republica Moldova, între partidul politic „Partidul Democrat din Moldova” și partidul politic „Partidul Socialiștilor din Republica

² Această parte a formularului trebuie să conțină un rezumat al informațiilor pertinente referitoare la cauza dedusă judecării instanței de drept comun, i.e. instanței în fața căreia sau de care a fost ridicată excepția de neconstituționalitate

Moldova", ceea ce prevedea modul de distribuire a funcțiilor de miniștri în cadrul noului Guvern și a funcțiilor de conducere a instituțiilor publice, precum și exonerarea lui Plahotniuc Vladimir de la răspundere penală pe dosarele pendinte în privința acestuia, care sunt în gestiunea organelor de drept din Federația Rusă.

În continuarea aceleași învinuiri absurde, Dodon Igor este acuzat că, urmărind intenția de a intra în posesia banilor și folosirea acestora în interes personal și în interesul partidului politic „Partidul Socialiștilor din Republica Moldova”, ar fi solicitat lui Plahotniuc Vladimir și Iaralov Serghei, ca banii preținși și acceptați să fie transmiși lui Furculiță Corneliu, care avea calitatea de membru al comitetului executiv politic și mandatar financiar al partidului politic „Partidul Socialiștilor din Republica Moldova”, prin intermediul lui Botnari Constantin, care la acel moment exercita funcția de secretar general al partidului politic „Partidul Democrat din Moldova”.

Procurorul pretinde în actul de învinuire că, potrivit înțelegerii între Dodon Igor, Plahotniuc Vladimir și Iaralov Serghei, banii care ar fi fost preținși și ar fi fost acceptați de către Igor Dodon, urmau a fi folosiți de către Furculiță Corneliu, pentru achitarea salariului membrilor partidului politic „Partidul Socialiștilor din Republica Moldova” și altor cheltuieli aferente ale aceluiași partid politic. Astfel, acuzatorul de stat presupune că, Dodon Igor, fiind persoană cu funcție de demnitate publică, ar fi pretins, ar fi acceptat personal și ar fi primit prin mijlocitori, bunuri în proporții deosebit de mari, ce nu i se cuvin, pentru sine și pentru o altă persoană, pentru a îndeplini și pentru a grăbi îndeplinirea unei acțiuni în exercitarea funcției sale, acționând în interesul unei organizații criminale. Astfel, acuzatorul de stat consideră că Igor Dodon ar fi săvârșit infracțiunea prevăzută de art.324 alin.(3) lit. a), lit. b) și lit. c) din Codul penal.

La fel, potrivit aceluiași act de învinuire, Dodon Igor este învinuit că, la 04.06.2019, aflându-se în incinta sediului partidului politic „Partidul Democrat din Moldova”, din mun. Chișinău, str. Armenească 44/3, fiind persoană cu funcție de demnitate publică și exercitând funcția de Președinte al Republicii Moldova, acționând în interesul partidului politic „Partidul Socialiștilor din Republica Moldova”, ar fi organizat acceptarea cu bună știință a finanțării partidului politic „Partidul Socialiștilor din Republica Moldova” de către Plahotniuc Vladimir și Iaralov Serghei, care au creat și conduceau organizația criminală „Plahotniuc”. Procurorul indică că la data de 04.06.2019, Dodon Igor, în cadrul întâlnirii cu Plahotniuc Vladimir și Iaralov Serghei, aflându-se în incinta sediului partidului politic „Partidul Democrat din Moldova”, din mun. Chișinău, str. Armenească 44/3, ar fi acceptat de la Plahotniuc Vladimir și Iaralov Serghei, bani în sumă de la 600 000,00 pînă la 1 000 000,00 dolari SUA, ceea ce conform cursului Băncii Naționale a Moldovei, constituia la acel moment suma de 10 922 400, 00 lei MD și respectiv 18 204 00, 00 lei MD, pentru cheltuieli curente ale partidului politic „Partidul Socialiștilor din Republica Moldova”, inclusiv pentru achitarea salariilor angajaților aceluiași partid politic. Conform acestei preținse înțelegeri între Dodon Igor, Plahotniuc Vladimir și Iaralov Serghei, banii care ar fi fost solicitați și pretinși a fi acceptați de către Dodon Igor, urmau a fi transmiși lui Furculiță Corneliu, prin intermediul lui Botnari Constantin, iar ulterior urmau a fi folosiți de către Furculiță Corneliu, care avea calitatea de membru al comitetului executiv politic și mandatar financiar al partidului politic „Partidul Socialiștilor din Republica Moldova”, prin intermediul lui Botnari Constantin, care la acel moment exercita funcția de secretar general al partidului politic „Partidul Democrat din Moldova”, mijloace financiare pentru achitarea salariului

membrilor partidului politic „Partidul Socialiștilor din Republica Moldova” și altor cheltuieli aferente ale aceluiași Partid Politic.

La fel, Dodon Igor, este acuzat de faptul că la 07.06.2019, aflându-se în incinta sediului partidului politic „Partidul Democrat din Moldova”, din mun. Chișinău, str. Armenească 44/3, fiind persoană cu funcție de demnitate publică și exercitând funcția de Președinte al Republicii Moldova, ar fi acționat în interesul partidului politic „Partidul Socialiștilor din Republica Moldova” și de comun acord cu persoane din conducerea Federației Ruse, ar fi pretins de la Plahotniuc Vladimir, care a creat și conducea organizația criminală „Plahotniuc”, finanțarea ilegală a partidului politic „Partidul Socialiștilor din Republica Moldova”, cu transmiterea lunară persoanelor responsabile de gestiunea financiară a partidului politic „Partidul Socialiștilor din Republica Moldova”, a sumei de la 600 000,00 până la 1 000 000,00 dolari SUA, ceea ce conform cursului Băncii Naționale a Moldovei constituia la acel moment suma de la 10 922 400, 00 până la 18 204 00, 00 lei MD, pentru cheltuieli curente ale partidului politic „Partidul Socialiștilor din Republica Moldova”, inclusiv achitarea salariilor angajaților aceluiași partid.

Astfel, procurorul indică în actul de învinuire că Dodon Igor, ar fi fost *de facto* conducătorul partidului politic „Partidul Socialiștilor din Republica Moldova” și că ar fi organizat și dirijat acceptarea cu bună știință a finanțării partidului politic din partea unei organizații criminale și ar fi contribuit la comiterea infracțiunii prin sfaturi, indicații, prestare de informații, înlăturarea de obstacole, astfel ar fi săvârșit infracțiunea prevăzută de art.42 alin.(3) și alin. (5), 181² alin.(5) din Codul penal.

3. Din esența actului de învinuire rezultă că dl Igor Dodon este acuzat pentru fapte comise în timpul mandatului de Președinte al Republicii Moldova și în legătură cu exercitarea atribuțiilor care rezultă din mandatul de Președinte al Republicii Moldova.

Astfel Dl Dodon Igor este acuzat de comiterea infracțiunilor prevăzute de art.42 alin.(3) și alin. (5), 181² alin.(5) din Codul penal și de art.324 alin.(3) lit. a), lit. b) și lit. c) din Codul penal.

Se pretinde că dl Dodon Igor ar fi comis aceste infracțiuni în timp ce:

- a) exercita funcția de Președinte al Republicii Moldova;
- b) în calitate de Președinte a Republicii Moldova era persoană cu funcție de demnitate publică, conform poziției 1 din Anexa la Legea nr. 199/2010 cu privire la statutul persoanelor cu funcții de demnitate publică;
- c) la data pretinselor fapte ar fi acționat contrar obligațiilor de Președinte a Republicii Moldova prevăzute de art. 77 alin.(2) din Constituția Republicii Moldova care prevede că Președintele Republicii Moldova este șeful statului și că reprezintă statul și este garantul suveranității, independenței naționale, al unității și integrității teritoriale a țării;
- d) ar fi acționat contrar angajamentelor asumate prin jurământul depus la validarea mandatului de Președinte al Republicii Moldova, în conformitate cu prevederile art. 79 alin.(2) din Constituția Republicii Moldova;
- e) ar fi acționat contrar prevederilor art.86 alin.(1) din Constituția Republicii Moldova, conform cărora, Președintele Republicii Moldova poartă tratative și ia parte la negocieri, încheie tratate internaționale în numele Republicii Moldova și le prezintă, în modul și în termenul stabilit prin lege, spre ratificare Parlamentului.

4. În această cauză penală, Igor Dodon se află în stare de arest din data de 24 mai 2022. Prin demersul de prelungire a arestului la domiciliu din 17 octombrie 2022 acuzatorul de stat a solicitat Curții Supreme de Justiție prelungirea arestării la domiciliu cu încă un termen de 30 de zile. Demersul a fost exminat și prin încheierea Curții Supreme de Justiție, formată din completul din trei judecători: Vladimir Timofti, Ghenadie Plămădeală și Anatolie Țurcan, s-a decis:

- Se admite parțial demersul procurorului în Procuratura Anticorupție, Iarmaliuc Petru cu privire la prelungirea măsurii preventive sub formă de arest la domiciliu în privința inculpatului Dodon Igor Nicolae, născut la 18 februarie 1975, domiciliat în mun. Chișinău, str. Alexandru Xenopol 31, învinuit în comiterea infracțiunilor prevăzute de art. 324 alin. (3) lit. a), b), c) Cod penal, art. 42 alin. (3), (5), 181² alin. (5) Cod penal.
- Se prelungește măsura preventivă sub formă de arest la domiciliu în privința inculpatului Dodon Igor Nicolae, născut la 18 februarie 1975, pe un termen de 30 zile cu calcularea termenului măsurii preventive din 21 octombrie 2022, ora 07:00 până la 20 noiembrie 2022, ora 07:00 cu menținerea restricțiilor și obligațiilor stabilite prin decizia și mandatul judecătoresc ale Curții de Apel Chișinău din 27 septembrie 2022 cu eliberarea mandatului judecătoresc.
- Încheierea poate fi atacată cu recurs la Curtea Supremă de Justiție în termen de 3 zile.

Împotriva acestei încheieri avocații lui Igor Dodon: Vîzdoga Ion și Nicolae Posturusu au formulat o cerere de recurs în adresa Curții Supreme de Justiție.

C. Obiectul sesizării³

Obiectul prezentei sesizări îl constituie textul „iar în cazul Curții Supreme de Justiție, recursul se examinează de alți trei judecători ai Curții Supreme de Justiție” din dispoziția articolului 196 alineat (2) din Codul de procedură penală al Republicii Moldova nr.122-XV din 14 martie 2003 în redacția completată prin Legea nr. 100 din 26.05.2016, publicată în Monitorul Oficial nr.232-244/490 din 29.07.2016.

Astfel, articolul 196 alineat (2) din Codul de procedură penală are următorul cuprins: „Hotărârea judecătorului de instrucție sau a instanței cu privire la aplicarea, prelungirea sau înlocuirea măsurii preventive poate fi atacată cu recurs în instanța ierarhic superioară, iar în cazul Curții Supreme de Justiție, recursul se examinează de alți trei judecători ai Curții Supreme de Justiție”. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) și lit. g) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a prevederilor citate din Legea nr. 100 din 26.05.2016, ține de competența *ratione materiae* a Curții Constituționale.

De asemenea, menționăm că prevederile contestate nu au făcut anterior obiect al controlului de constituționalitate.

În vederea motivării prezentei sesizări, vom formula deopotrivă critici de neconstituționalitate intrinsecă.

Textul „ , iar în cazul Curții Supreme de Justiție, recursul se examinează de alți trei judecători ai Curții Supreme de Justiție” din articolul 196 alineat (2) din Codul de procedură penală va fi contestat prin raportare la critici de natură substanțială.

De asemenea, în prezenta sesizare, așa după cum este expus mai jos, autorul evidențiază absența în cuprinsul Codului de procedură penală a anumitor prevederi care ar fi trebuit să fie în mod expres formulate pentru a asigura persoanei dreptul la un recurs efectiv în fața unei instanțe superioare împotriva detenției dispuse de un complet de judecători din Curtea Supremă de Justiție. Considerăm că, Curtea Constituțională are competența de a constata, în această parte că, neconstituționalitatea este generată de carențele de reglementare legislativă, precum și de lacunele legislative. În absența unui alt mecanism efectiv de sancționare carențelor de reglementare legală și a lacunelor legislative, doar intervenția Curții se poate impune ca fiind unica și cea mai eficientă modalitate de îndepărtare a viciului de constituționalitate generat de omisiunile de reglementare, fapt care derivă și din misiunea Curții de garant al supremației Constituției.

Menționăm că prevederile contestate nu au făcut anterior obiect al controlului de constituționalitate.

³ În această parte a formularului se vor menționa prevederile contestate în fața Curții Constituționale, potrivit competenței sale *ratione materiae*. Aceste prevederi trebuie să fie aplicabile la soluționarea cauzei în care a fost ridicată excepția de neconstituționalitate.

D. Argumentarea incidenței unui drept sau a mai multor drepturi din Constituție⁴

Cu privire la textul „, iar în cazul Curții Supreme de Justiție, recursul se examinează de alți trei judecători ai Curții Supreme de Justiție” din articolul 196 alineat (2) din Codul de procedură penală sînt incidente următoarele articole din Constituția Republicii Moldova:

Articolul 1 alineat (2) potrivit căruia “Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sînt garantate”.

Articolul 4 din Constituție potrivit căruia “(1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte. (2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale”.

Articolul 20 din Constituție potrivit căruia „(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime. (2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție”.

Articolul 23 alineat (2) din Constituție potrivit căruia „(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative”.

Articolul 25 din Constituție potrivit căruia „(1) Libertatea individuală și siguranța persoanei sînt inviolabile. (2) Percheziționarea, reținerea sau arestarea unei persoane sînt permise numai în cazurile și cu procedura prevăzute de lege. (3) Reținerea nu poate depăși 72 de ore. (4) Arestarea se face în temeiul unui mandat, emis de judecător, pentru o durată de cel mult 30 de zile. Asupra legalității mandatului se poate depune recurs, în condițiile legii, în instanța judecătorească ierarhic superioară. Termenul arestării poate fi prelungit numai de către judecător sau de către instanța judecătorească, în condițiile legii, cel mult pînă la 12 luni. (5) Celui reținut sau arestat i se aduc de îndată la cunoștință motivele reținerii sau ale arestării, iar învinuirea — în cel mai scurt termen; motivele reținerii și învinuirea se aduc la cunoștință numai în prezența unui avocat, ales sau numit din oficiu. (6) Eliberarea celui reținut sau arestat este obligatorie dacă motivele reținerii sau arestării au dispărut.

Articolul 26 alineatele (1) și (2) din Constituție potrivit cărora „(1) Dreptul la apărare este garantat. (2) Fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale.

⁴ În această parte a formularului, autorul excepției de neconstituționalitate va argumenta de ce consideră aplicabil unul sau mai multe drepturi garantate de Constituție, adică va argumenta dacă există o ingerință în unul sau mai multe drepturi garantate de Constituție.

E. Argumentarea pretensei încălcări a unuia sau a mai multor drepturi garantate de Constituție⁵

Potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, orice restrângere/limitare a drepturilor trebuie să corespundă exigențelor regulii "triplului test", și anume: limitarea trebuie să fie prevăzută de lege; protejează un interes legitim; să fie necesară într-o societate democratică.

În opinia autorilor sesizării, restrângerea drepturilor la apărare și la contestarea cu recurs în instanța ierarhic superioară a detenției lui Igor Dodon nu respectă condiția menționată în pct. a), deoarece orice restrângerea poate fi impusă doar printr-o lege, dispozițiile căreia trebuie să fie accesibile și clare, iar redactarea acestora să corespundă cu normele imperative din Constituție.

Astfel, așa după cum a fost menționat în capitolul de mai sus, cauza penală în care dl Igor Dodon este acuzat de comiterea unor fapte pretins ilegale în timpul exercitării mandatului de Președinte al Republicii Moldova este judecată în fond de către Curtea Supremă de Justiție.

În situația care, dlui Igor Dodon îi este aplicată o măsură preventivă privativă de libertate – arestul la domiciliu, dreptul lui la libertate și siguranță garantat de articolul 25 din Constituție este incident. Atât articolul 25 din Constituție cât și articolul 5 par. 4 din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale reprezintă prevederi de *habeas corpus*, altfel spus – dreptul oricărei persoane deținute de a cere revizuirea cu caracter judiciar a detenției sale.

Deși articolul 5 § 4 nu obligă statele-părți să instituie două grade de jurisdicție pentru examinarea legalității detenției. Cu toate acestea, odată ce statul adoptă un astfel de sistem, acesta, în principiu, trebuie să ofere aceleași garanții în procedurile de apel sau recurs, precum și în primă instanță (*Ilseher c. Germaniei* [MC], § 254; *Kučera c. Slovaciei*, § 107; *Navarra c. Franței*, § 28; *Toth c. Austriei*, § 84).

În acest context, în Republica Moldova, la nivel legislativ, sînt instituite două grade de jurisdicție pentru examinarea legalității detenției unei persoane: art. 308 din Codul de procedură penală care reglementează examinarea legalității detenției la nivelul judecătorului de instrucție care funcționează în judecătoriile de sector (ca instanțe de fond) și art. 311 din Codul de procedură penală care prevede examinarea legalității detenției în recurs examinat de curțile de apel ca instanțe ierarhic superioare (prin instituirea colegiilor specializate). Totodată, *habeas corpus* este inserat și în art. 196 alineat (2) din Codul de procedură penală care prevede că „(2) Hotărîrea judecătorului de instrucție sau a instanței cu privire la aplicarea, prelungirea sau înlocuirea

⁵ În această parte a formularului, autorul excepției de neconstituționalitate va argumenta, după caz, de ce consideră că îi este încălcat unul sau mai multe drepturi garantate de Constituție. Este recomandabil ca acesta să urmeze, în argumentarea sa, următorii pași: (1) dacă ingerința în unul sau mai multe drepturi garantate de Constituție este prevăzută de lege; în caz afirmativ, (2) dacă ingerința urmărește realizarea unui scop legitim permis de Constituție; în caz afirmativ, (3) dacă există o legătură rațională între ingerința și scopul legitim urmărit; în caz afirmativ, (4) dacă ar putea fi instituite alte măsuri legislative la fel de eficiente și mai puțin intruzive pentru dreptul/drepturile fundamentale în discuție; în caz afirmativ, (5) dacă ingerința este proporțională cu scopul legitim urmărit.

măsurii preventive poate fi atacată cu recurs în instanța ierarhic superioară, iar în cazul Curții Supreme de Justiție, recursul se examinează de alți trei judecători ai Curții Supreme de Justiție”.

Dreptul constituțional al persoanei arestate de a contesta cu recurs în instanța ierarhic superioară este indisolubil legat de dreptul persoanei la apărare, garantat de articolul 26 din Constituție.

În aceeași ordine de idei, Legea privind organizarea judecătorească* nr. 514-XIII din 06.07.1995 definește conceptul „instanțe judecătorești”. Astfel, Legea nr. 514-XIII din 06.07.1995 în articolul 15 prevede că: ”(1) Justiția se înfăptuiește prin intermediul următoarelor instanțe judecătorești: a) Curtea Supremă de Justiție; b) curțile de apel; c) judecătorii. (2) Pentru anumite categorii de cauze pot funcționa judecătorii specializate. În cadrul instanțelor judecătorești pot funcționa colegii sau complete de judecată specializate. (3) Înființarea de instanțe extraordinare este interzisă. (4) Instanțele judecătorești sînt persoane juridice, au ștampilă cu imaginea stemei de stat și cu denumirea lor. (5) Instanța judecătorească poate avea unul sau mai multe sedii”.

Din sensul legii, se face o distincție clară între conceptul de “instanțe judecătorești” și “colegii sau complete de judecată”.

În partea ce ține de *habeas corpus*, prevederile constituționale din Republica Moldova sînt destul de explicate și clare, lăsînd această chestiune în competența “instanței judecătorești superioare”.

Dacă revenim la competența Curții Supreme de Justiție, în partea ce ține de aplicarea sau prelungirea arestului și pornind de la prevederile articolului 81 alineat (3) din Constituție, prevederile articolului 39 punctul 1) din Codul de procedură penală, această competență intervine doar într-un singur caz – atunci cînd Curtea Supremă de Justiție judecă în prima instanță cauze penale în care este acuzat Președintele Republicii Moldova.

Spre deosebire de situațiile ordinare, în care sînt vizați alți subiecți decît persoana care ocupă sau a ocupat funcția de Președinte a Republicii Moldova și unde este clar că recursul pe chestiunea de *habeas corpus* este exercitat în instanța judecătorească ierarhic superioară, în cauzele unde este acuzat Președintele Republicii Moldova recursul împotriva încheierii de aplicare/prelungire a arestului urmează să fie examinat tot în Curtea Supremă de Justiție, or aceasta este instanța supremă și nu există altă instanță judecătorească superioară Curții Supreme de Justiție.

Din această optică și la prima vedere, textul de lege contestat din articolul 196 alineat (2) din Codul de procedură penală, nu ar urma să ridice careva probleme din punctul de vedere al corespunderii lui cu Constituția sau din punctul de vedere al ingerinței în dreptul la apărare al persoanei și dreptului ei de a contesta în recurs aplicarea arestului sau prelungirea menținerii în stare de arest. Totuși, dacă pornim de la ideea că, un asemenea recurs trebuie să fie examinat de o instanță ierarhic superioară, iar legea contestată prevede că în cazul Președintelui Republicii Moldova recursul este examinat, de fapt, la același nivel doar că din alt complet de judecători, textul contestat din lege nu este compatibil cu rigorile articolului 25 alineat (4) din Constituție și din acest punct de vedere este neconstituțional.

Completele de judecători formate în Curtea Supremă de Justiție prin dispoziția președintelui acesteia, așa după cum prevede art. 6¹ din Legea nr. 514-XIII din 06.07.1995, sînt egale între ele

ca nivel și grad de jurisdicție. Nu se poate admite că un complet de judecători din Curtea Supremă de Justiție ar fi superior altui complet din același Colegiu și de același nivel. Judecătorii din completele de același nivel din Colegiul penal sau Colegiul civil al Curții Supreme de Justiție au un statut unic și nu se disting între ei prin împuterniciri și competență. Dacă am aplica aceeași logică, pe care legiuitorul a folosit-o în norma legală contestată, ar rezulta că dacă s-ar prevedea printr-o lege, nu ar fi o problemă ca încheierile de arestare emise de un judecător dintr-o judecătorie de sector să fie verificate în ordine de recurs de un alt judecător din aceeași instanță. Însă, acest mecanism și această logică de legiferare nu este compatibilă cu principiul existenței a două grade de jurisdicție în care se examinează legalitatea detenției unei persoane în stare de arest, principii care presupune că a doua instanță judiciară trebuie să fie ierarhic superioară primei instanțe.

Ingerința în dreptul la apărare și a dreptul la un recurs efectiv în instanța superioară pentru dl Igor Dodon este cu atât mai gravă, cu cât președintele Curții Supreme de Justiție este președintele completului de judecători care a emis încheierea de prelungire a arestului la domiciliu și acest judecător, în calitate de președinte al Curții Supreme de Justiție, în temeiul art. 6¹ din Legea nr. 514-XIII din 06.07.1995 formează prin dispoziția sa, completul din alți trei judecători care ar urma să examineze recursul dlui Igor Dodon împotriva prelungirii arestului.

Prin hotărârea sa nr. 16 din 25 iunie 2013 (pct. 47), Curtea Constituțională a statuat că, căile de atac reprezintă mijloace procedurale, prin intermediul cărora părțile interesate au posibilitatea de a solicita și obține casarea hotărârilor judecătorești neîntemeiate sau ilegale. Or, finalitatea și rațiunea căilor de atac constituie și asigurarea aplicării uniforme a legilor de către toate instanțele judecătorești, care prin prisma art. 6 § 1 din Convenție, impune să fie imparțiale. În cauza *Micallef c. Maltei*, Hotărârea din 15 octombrie 2009, pct. 93, CtEDO stabilește că, imparțialitatea se definește, de regulă, prin lipsa oricărei prejudecăți sau atitudini părtinitoare și este foarte important într-o societate democratică ca tribunalele să inspire încredere publicului și în special acuzatului în cauze penale.

CtEDO face diferență dintre o abordare subiectivă, care încearcă să constate convingerea sau interesul personal al unui anumit judecător într-un caz particular, și o abordare obiectivă, care determină dacă acesta a oferit suficiente garanții pentru a exclude orice îndoială legitimă în acest sens (cauza *Ramos Nunes de Carvalho e Sá c. Portugaliei*, Hotărârea din 6 noiembrie 2018, pct. 145). În acest sens, chiar și aparențele pot avea o anumită importanță sau, cu alte cuvinte, „justiția nu trebuie doar făcută, ci trebuie să se vadă că s-a făcut” (cauza *De Cubber c. Belgiei*, Hotărârea din 26 octombrie 1984, pct. 26).

Problema ridicată conține argumente directe în susținerea afirmațiilor dlui Igor Dodon și a apărătorilor săi privind ingerința în dreptul la un proces echitabil, dreptul la o instanță instituită prin lege, dreptul la apărare și la un recurs efectiv. În particular, Președintele completului de judecători care a emis încheierea de prelungire a arestului la domiciliu și tot acest judecător, în calitate de Președinte al Curții Supreme de Justiție, în temeiul art. 6¹ din Legea nr. 514-XIII din 06.07.1995, formează prin dispoziția sa, completul din alți trei judecători care ar urma să examineze recursul dlui Igor Dodon împotriva prelungirii arestului, ceea ce scoate în evidență

o prejudecată sau atitudine părtinitoare din partea judecătorului respectiv, fiind susceptibilă la multiple interpretări.

În continuare, menționăm că legislația națională nu-i oferă dlui Igor Dodon multe modalități de a invoca aspecte în care același judecător a format completul de judecători, a judecat demersul de prelungire a arestului, a luat decizia de prelungire a arestului la domiciliu și tot el a format completul care ar urma să examineze recursul dlui Igor Dodon pe măsura preventivă. Or, această situație de confuzie a rolurilor dintre judecător și președinte al Curții Supreme de Justiție ar putea sugera în mod evident îngrijorări justificative și obiective cu privire la conformitatea acțiunii cu principiul tradițional că nimeni nu trebuie să fie judecător în propria-și cauză și, în consecință, cu privire la imparțialitatea instanței de judecată (a se vedea, *mutatis mutansdis*, cauza *Mikhaylova c. Ucrainei*, Hotărârea din 6 martie 2018, pct. 58-60)

Ținând cont de dubiile deloc neîntemeiate ale dlui Igor Dodon cu privire la imparțialitatea subiectivă a judecătorului și Președintelui Curții Supreme de Justiție, la carențele procedurale și insuficiențele garanții legale care au condus la lipsa de imparțialitate obiectivă din partea Curții Supreme de Justiție în prezenta cauză, se concluzionează că are loc o ingerință în dreptul la un proces echitabil și dreptul la un recurs efectiv al dlui Igor Dodon.

De asemenea, în aceeași optică comunicăm că, în urma unei analize a prevederilor actuale a Codului de procedură penală (e.g. prevederile articolului 30) deducem că Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție este ierarhic superior Colegiului penal sau completelor de judecători din Colegiul penal. Aceleași argumente rămân valabile și în privința Plenului Curții Supreme de Justiție. Totuși, legea procesual penală este lacunară, incoerentă și nu atribuie careva competențe Colegiului penal lărgit al Curții Supreme de Justiție competența de a examina ca instanță superioară deciziile de arestare sau prelungire a arestării emise de un complet de judecători din Colegiul penal al Curții Supreme de Justiție. Aceleași lacune se regăsesc și în Legea cu privire la Curtea Supremă de Justiție* nr. 789-XIII din 26.03.1996.

Caracterul lacunar al Codului de procedură penală, Legii cu privire la Curtea Supremă de Justiție* nr. 789-XIII din 26.03.1996 în partea ce ține de procedura de examinare în fond și recurs de către Curtea Supremă de Justiție a cauzelor în care este acuzată o persoană care deține sau a deținut funcția de Președinte a Republicii Moldova (inclusiv procedura contestării arestării), constituie o ingerință în dreptul acesteia la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente (articolul 20 alineat (1) din Constituție), în dreptul persoanei de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle (articolul 23 alineat (2) din Constituție) și nu este compatibil cu rigorile statului de drept (articolul 1 alineat (2) din Constituție).

Considerăm că soluția de reglementare introdusă în articolul 196 alineat (2) din Codul de procedură penală prin Legea nr. 100 din 26.05.2016 nu respectă dreptul constituțional al persoanei deținute prin încheierea Curții Supreme de Justiție de a exercita un recurs efectiv în instanța superioară, așa după cum aceasta este dedusă din sensul normei din articolul 25 alineat (4) din Constituție, ceea ce reprezintă o ingerință în dreptul la apărare și dreptul la libertate și siguranță, garantate de articolul 25 și articolul 26 din Constituția Republicii Moldova.

Pentru aceste motive îi solicităm Curții să declare neconstituționale prevederile textul „ , iar în cazul Curții Supreme de Justiție, recursul se examinează de alți trei judecători ai Curții Supreme de Justiție” din articolul 196 alineat (2) din Codul de procedură penală.

F. Lista documentelor relevante (dacă este cazul)⁶

1. Mandatele de avocat pentru reprezentare în fața Curții Constituționale.
2. Materialele cauzei penale nr. 1-1/22 de învinuire a lui Igor Dodon în comiterea infracțiunilor prevăzute de art. 324 alin. (3) lit. a), b), c) Cod penal, art. 42 alin. (3), (5), 181² alin. (5) Cod penal care sînt remise cu prezenta sesizare de către instanța de judecată.

⁶ În această parte a formularului, autorul excepției de neconstituționalitate va enumera documentele relevante (extrasul cu prevederile normative contestate, alte hotărâri sau decizii ale Curții Constituționale cu un obiect similar, alte hotărâri sau decizii cu obiect similar pronunțate de alte curți constituționale, jurisprudența relevantă a Curții Europene a Drepturilor Omului, studii de drept comparat), pe care le va anexa.

G. Declarația și semnătura autorului sesizării⁷

Declarăm pe propria onoare că informațiile prezentate Curții sunt veridice fapt pentru care semnăm.

Petru Balan

Ion Vizdoga

Nicolae Posturusu

⁷ În această parte a formularului, autorul excepției de neconstituționalitate va declara pe propria sa onoare că informațiile prezentate Curții sunt veridice, semnând la final.

CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE
ÎN CHEIERE

04 noiembrie 2022

mun. Chișinău

Colegiul Penal al Curții Supreme de Justiție în componență:

Președinte – Toma Nadejda,

Judecători – Boico Victor, Diaconu Iurie,

cu participarea:

procurorilor

Iarmaliuc Petru, Codreanu Vitalie

avocaților

Vizdoga Ion, Balan Petru, Posturusu Nicolae

a examinat cererea de ridicare a excepției de neconstituționalitate depusă de către avocații Vizdoga Ion, Balan Petru și Posturusu Nicolae în numele inculpatului Dodon Igor Nicolae, învinuit în comiterea infracțiunilor prevăzute de art. 324 alin. (3) lit. a), b), c), art. 42 alin. (3), (5), art. 181/2 alin. (5) Cod penal.

CONSTATĂ:

La 06 octombrie 2022 la Curtea Supremă de Justiție a fost înregistrată și repartizată spre examinare prin intermediul PIGD-ului, cauza penală de învinuire a lui Dodon Igor de comiterea infracțiunilor prevăzute de articolele 324 alin. (3) lit. a), b) și c) și 42 alin. (3) și (5), 181² alin. (5) Cod penal.

Procurorului în Procuratura Anticorupție, Iarmaliuc Petru, la 13 octombrie 2022, ora 14:30 a înaintat un demers privind prelungirea măsurii preventive - arestul la domiciliu în privința inculpatului Dodon Igor pe un termen de 30 de zile.

Prin încheierea Colegiul penal al Curții Supreme de Justiție din 17 octombrie 2022, a fost admis parțial demersul procurorului și a fost prelungită măsura preventivă sub formă de arest la domiciliu în privința inculpatului Dodon Igor, pe un termen de 30 zile, cu calcularea termenului măsurii preventive din 21 octombrie 2022, ora 07:00 până la 20 noiembrie 2022, ora 07:00 cu menținerea restricțiilor și obligațiilor stabilite prin decizia și mandatul judecătoresc ale Curții de Apel Chișinău din 27 septembrie 2022 și a fost eliberat mandat judecătoresc.

Încheierea Colegiul penal al Curții Supreme de Justiție din 17 octombrie 2022 a fost atacată cu recurs de către avocații Vizdoga Ion, Balan Petru și Posturusu Nicolae în numele inculpatului Dodon Igor.

4
Concomitent, avocații Vizdoga Ion, Balan Petru și Posturusu Nicolae au depus cerere privind ridicarea excepției de neconstituționalitate a prevederilor art. 196 alin. (2) Cod de procedură penală, în partea ce vizează sintagma: „iar în cazul Curții Supreme de Justiție, recursul se examinează de alți trei judecători ai Curții Supreme de Justiție”.

În conformitate cu prevederile art. 7 alin. (3) Cod de procedură penală, în cazul existenței incertitudinii cu privire la constituționalitatea legilor și a hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și a ordonanțelor Guvernului, care urmează a fi aplicate în procesul judecării cauzei, instanța de judecată, din oficiu sau la cererea unui participant la proces, sesizează Curtea Constituțională pentru a se pronunța asupra constituționalității acestora.

La soluționarea cererii privind sesizarea Curții Constituționale privind ridicarea excepției de neconstituționalitate, Colegiul penal se ghidează de prevederile Hotărârii Curții Constituționale nr. 2 din 09 februarie 2016 privind interpretarea art. 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituția Republicii Moldova prin care Curtea a hotărât că:

În sensul art. 135 alin. (1) lit. a) și g) coroborat cu articolele 20, 115, 116 și 134 din Constituție:

- în cazul **existenței incertitudinii privind constituționalitatea legilor**, hotărârilor Parlamentului, decretelor Președintelui Republicii Moldova, hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, ce urmează a fi **aplicate la soluționarea unei cauze aflate pe rolul său**, instanța de judecată este obligată să sesizeze Curtea Constituțională;

- excepția de neconstituționalitate **poate fi ridicată în fața instanței de judecată de către oricare dintre părți** sau reprezentantul acesteia, precum și de către instanța de judecată din oficiu;

- sesizarea privind **controlul constituționalității unor norme ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze** se prezintă direct Curții Constituționale de către judecătorii/completele de judecată din cadrul Curții Supreme de Justiție, curților de apel și judecătoriilor, pe rolul cărora se află cauza;

- judecătorul ordinar nu se pronunță asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, limitându-se exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții:

(1) obiectul excepției intră în categoria actelor cuprinse la art. 135 alin. (1) lit. a) din Constituție;

(2) excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia, sau indică faptul că este ridicată de către instanța de judecată din oficiu;

(3) prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei;

(4) nu există o hotărâre anterioară a Curții având ca obiect prevederile contestate.

Colegiul penal consideră că, cererea avocaților Vizdoga Ion, Balan Petru și Posturusu Nicolae, care acționează în numele inculpatului Dodon Igor, întrunește aceste condiții întrucât:

- obiectul excepției intră în categoria actelor cuprinse la art. 135 alin. (1) lit. a) din Constituție;

- excepția este ridicată de către partea pe dosar;

- prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea recursurilor împotriva hotărârilor judecătorești cu privire la aplicarea, prelungirea sau înlocuirea măsurii preventive emise de către Curtea Supremă de Justiție în calitate de primă instanță;

- la moment, nu există o hotărâre anterioară a Curții având ca obiect prevederile contestate.

Astfel, reieșind din cele expuse, în conformitate cu art. 7 Cod de procedură penală, Colegiul penal al Curții Supreme de Justiție,

DECIDE:

A admite cererea avocaților Vizdoga Ion, Balan Petru și Posturusu Nicolae.

A ridica excepția de neconstituționalitate a textului: „iar în cazul Curții Supreme de Justiție, recursul se examinează de alți trei judecători ai Curții Supreme de Justiție” din art. 196 alin. (2) Cod de procedură penală cu sesizarea Curții Constituționale.

Încheierea nu se supune nici unei căi de atac.

Președinte

/semnătură/

Toma Nadejda

Judecători

/semnătură/

Boico Victor

/semnătură/

Diaconu Iurie

Copia corespunde originalului.

Judecător

Boico Victor